

Förutsättningar för genomförande av laborationen

1. Lokalens utformning och utrustning

Lokalens utformning och utrustning i förhållande till kraven på säkerhet ska bedömas.

- Generellt gäller att bänkytorna i laborationssalen ska vara resistent mot vatten, syror, alkalier, lösningsmedel, desinfektionsmedel och vara lätta att rengöra.
- Handtvättanordningar ska finnas i laborationssalen. Tvätta händerna med flytande tvål och engångshanddukar.
- Den utrustning som finns att tillgå ska vara lämplig för laborationen och av tillräcklig omfattning.

2. Krav på lärares kompetensnivå

En indelning i tre kompetensnivåer används.

- Kompetensnivå 1 omfattar lärare som saknar grundläggande naturvetenskaplig utbildning.
- Kompetensnivå 2 omfattar lärare med en kortare, grundläggande naturvetenskaplig utbildning med inriktade mot undervisning på grundskolans senare år.
- Kompetensnivå 3 omfattar lärare med längre naturvetenskaplig utbildning med inriktning mot undervisning i biologi på gymnasiekurser.

3. Bedömning av arbetssituationen i elevgruppen

För vissa laborationer är det nödvändigt att göra en speciell bedömning om den allmänna arbetssituationen i den aktuella elevgruppen är tillfredsställande och gör det möjligt att genomföra laborationen utan att säkerheten för elever och personal äventyras.

- Elevgruppen ska ha tillräckliga kunskaper för att förstå och tillämpa instruktioner.
- Arbetssituationen ska vara sådan i elevgruppen att det är självklart att givna instruktioner följs.

Biologiskt material, kemiska ämnen och utrustning

4. Utrustning

Utrustning är t.ex. instrument, apparater och elektrisk utrustning av olika slag. Det kan också vara enkel utrustning som behövs för t.ex. uppvärmning eller för att rackla ut bakterier på en platta.

5. Biologiskt material

I biologilaborationer kan förekomma levande organismer och en mängd olika material av biologiskt ursprung. I riskbedömningen behandlas endast sådant arbete som kan medföra hälsorisker. Dessutom tillkommer regler för t.ex. hantering av djur. Arbete med mikroorganismer, genetiskt modifierade mikroorganismer och blod regleras i Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Arbete med djur regleras i Jordbruksverkets föreskrifter.

6. Kemikalier

Kemikalieinspektionens ämneslista kan användas vid bedömningen. Se www.kemi.se, välj först Databaser och sedan ämnesregistret. Varuinformationsblad kan också användas. Följande beteckningar kan användas i riskbedömningen:

1. Aggregationstillstånd:	
(s) fast	(g) gas
(l) flytande	(aq) vattenlösning

2. Farosymbol/-klass	
(T+) Mycket giftig	(F+) Extremt brandfarlig
(T) Giftig	(F) Mycket brandfarlig
(C) Frätande	(E) Explosivt
(Xn) Hälsoskadlig	(O) Oxiderande
(Xi) Irriterande	(N) Miljöfarlig
(V) Måttligt hälsoskadlig	

3. Informationskälla
(KemI) – Kemikalieinspektionens ämneslista, (V-blad) – varuinformationsblad, även andra källor kan användas.

4. Avfallshantering
(Miljö) – miljöfarligt avfall i fast form (Tungmetall) – uppsamlingskärl för metaller i lösning (Org) – uppsamlingskärl för organiska ämnen

7. Genomförande av laborationen

Risker och skyddsåtgärder vid det förberedelsearbete som görs av läraren, samt det arbete som eleverna utför under laborationen tas upp. Risker och skyddsåtgärder beträffande hälsa och miljö behandlas i anslutning till avfallshantering.

9. Olycka, tillbud

Olyckor och tillbud kan inträffa som egentligen inte har med själva laborationen att göra som t.ex. att elever svimmar. Lokala anvisningar ska finnas för sådana händelser. T.ex. ska arbetstider och telefonnummer till skolsköterska finnas lättillgängligt.

10. Sammanfattande riskbedömning av laborationen

Här görs en bedömning av laborationens helhet som inkluderar de grundläggande förutsättningarna för laborationens genomförande.

Bedömning inför ett laborationstillfälle

Lärare som ska genomföra laborationerna ska ta del av riskbedömningen och bekräfta detta genom underskrift. Vid den slutliga bedömning av om en laboration ska kunna genomföras ska den enskilde läraren bedöma om den aktuella lokalen, den egna kompetensnivån och arbetssituationen i klassen stämmer överens med de grundläggande förutsättningarna för laborationen i annat fall kan laborationen inte genomföras.